

SADRŽAJ

2	Paja Lebl	Kako nas vide, kakvi smo...
4	Vanja Kovač	Međuklupski susret u Sarajevu
6	Vanda Bruner	Izveštaj sa WUJS-ovog kongresa
8	Dejan Dizdar	Utisci sa jednog seminara
14		Vesti iz klubova
18	Alfred Rubens	Jevrejska odeća kroz vekove
23	Sonja Petković	Jevreji narodni heroji: Ilija Engel
25		Razgovor sa Nadom Blam
27	Miroslav Mandel	Ivan Blajer
29	Raka Levi	Sa izložbe u Jerusalimu
32	Olivera Đurašević	Džordž Geršvin
36	Raša Livada	Pismo rabina Alkalaja
38	Mark Helprin	Prvo rusko leto
41	Graciela Levi	Priča
42	Lotika Volah	Jedan stih
43	Mirjam Volah	Posvete
44	Pavle Alpar	O hasidima
47	Milena Radulović	Afera Drajfus
52	Petar Klajn	Jevreji nobelovci: Fric Haber
55		Jevreji raznih zemalja: Finska
57	Branislav Đurašević	Robert Fišer
60		Dečji kutak
62		Ukrštene reči
64		Mala šala

Dragi prijatelji,

Pred vama je još jedan broj »Kadime«, prvi ove godine, koji dolazi u najlepše vreme, s početkom proleća. Trudili smo se da ne izostavimo nijednu od naših stalnih rubrika a u isto vreme smo pripremali neke nove. U prošlom broju pozvali smo naše najmlađe čitaoce da nam se jave — nisu nam se javili, ali mi ne gubimo nadu. U ovom broju, u dečjem kutku, objavljujemo jednu priču samo za njih, s nadom da će ih podstaći da nam pišu.

U ovom i u narednim brojevima prikazaćemo vam jevrejsku odeću kroz vekove prema knjizi Alfreda Rubensa, naravno — pomoću fotografija. Prvi deo je posvećen odeći iz biblijskog perioda i Jevreja sa Istoka; u drugom delu videćete odeću evropskih Jevreja, od Srednjeg veka do danas.

Svaki put ponavljamo molbu da nam pišete, da kritikujete, da iznosite svoja mišljenja. Činimo to i sada, s tim što vas ovog puta molimo da obratite pažnju na polemičku belešku Paje Lebla povodom prikaza našeg letovanja objavljenog u »Elulu«, mesečniku Svetske unije jevrejskih studenata. Možda i vi želite nešto da kažete u vezi s tim?

Redakcija

KAKO NAS VIDE, KAKVI SMO ...

U oktobarskom broju »Elula«, mesečnika Svetske unije jevrejskih studenata (WUJS), objavljena je beleška Vivian Ajhler, članice WUJS-ove grupe sa prošlogodišnjeg letovanja. Beleška nas je, ma koliko bila konfuzna, pisana sa nepoznavanjem i predrasudama, navela na razmišljanje i podstakla nas da nešto napišemo. Zbog čega?

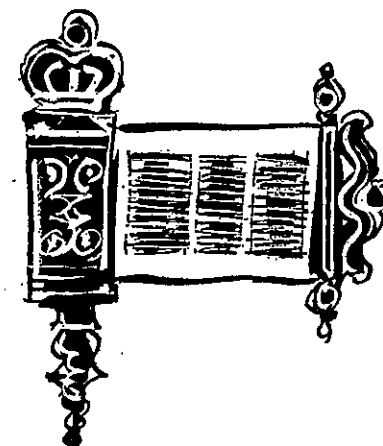
Kao prvo, zapažamo mišljenje (koje nije karakteristično samo za Ajhlerovu) koje nije pohvalno za naš rad: nivo rada i jevrejskog obrazovanja koje pružamo u klubovima i koji se, prirodno, ogledao i na program letovanja, daleko je ispod onoga što se u sličnim institucijama u razvijenim jevrejskim zajednicama pruža. Na jednom mestu u svojoj belešci Vivian Ajhler kaže: »Jevrejski omladinski klubovi su mesta gde se oni (omladinci) mogu »socijalizovati« — igrati igre i organizovati zabave za praznike. Predavanja u klubovima su najviši vid njihovog jevrejskog obrazovanja i jevrejske opštine ne čine mnogo za mlade ...«

Sa jedne strane — grupa WUJS-a, sa ljudima koji su se uglavnom i po profesiji opredelili za judaizam, judaistiku ili jevrejsku istoriju, među kojima je bilo i onih koji nisu mogli da shvate da razlika u nivou jevrejskog obrazovanja neminovno proističe iz različitog načina života, obrazovanja u porodici, pogleda na svet i niza drugih razlika između najaktivnijih i jevrejski odlično obrazovanih omladinaca iz Amerike ili Izraela i prosečnog jevrejskog omladinca iz jugoslovenske zajednice. Sa druge strane — mi. Da li je naše obrazovanje zaista toliko malo, koliko je mali interes da se ono pokaže, produbi i usavrši. Da li je neophodno biti religiozan da bi se osetila potreba za saznanjima iz jevrejske istorije, tradicije, filozofije, pa ako hoćete i religije? I, da li se zatečenim stanjem stvari, koje izgleda drugima više bode oči nego nama samima, treba pomiriti.

Drugo, u svojoj belešci Ajhlerova kaže: »Najupadljivije je bilo antireligiozno osećanje mladih ljudi — njihova religija je socijalizam, a ne judaizam ...«. Na ovom mestu nema potrebe, nadamo se, govoriti o uzrocima koji takva mišljenja potstiču i učvršćuju. Važno je nešto drugo. Da li smo učinili dovoljno da takva mišljenja i predrasude razbijemo? Da li je ispravno smatrati ih za neprijateljstvo, propagandu, zlonamernost? Ako se tako postavimo, nismo ni malo bolji od ljudi koji ih zastupaju.

Zato se ne smemo postaviti pasivno, odbojno. Treba im dobronamerno, kakva je verovatno čak i beleška Vivian Ajhler, ali sigurno, sa znanjem i uverenjem govoriti o socijalizmu, o položaju religije u njemu, o našem stavu koji *moramo da imamo i učvršćujemo*. A da bismo u tome uspeli, potrebno je (prvenstveno zbog nas samih) da raščistimo sa ovim stvarima. Potrebno je da znamo odgovore na pitanja: šta je religija, šta je socijalizam, šta je judaizam, i da nađemo sebe u kontekstu ovih pitanja. Tada se neće čuti (na žalost čak i od naših omladinaca) stupidne i potpuno veštački stvorene alternative: da li biti Jevrejin znači biti religiozan, da li su Jevreji narod ili pripadnici religije, da li dobar komunista može biti dobar Jevrejin i slično. Tada ćemo i neobaveštenom ili još gore, pogrešno obaveštenom čoveku, pod uslovom da je dobronameran, lako objasniti ono što ga interesuje. I, što je najvažnije, tada ćemo bez predrasuda i strahova, bez nekog »jevrejskog kompleksa« , pričati sami sebi, problemima naše zajednice, svom obrazovanju i opredeljenju.

Paja Lebl

Međuklupski susret u Sarajevu

Omladinci koji su za 29. XI 1976. bili po prvi put u M/M (metropola na Miljacki) mogli su sa zavišću da konstatuju da Sarajevo ima fantastične klupske prostorije u kojima aktivnost nikada ne zamire. Imaju pravi šank, odistinske fotelje, veliku salu za priredbe sa pozornicom i nuzprostorijama, bife koji stalno radi i penzionere koji marljivo igraju karte. Mi ostali možemo stvarno da zavidimo bosanskoj zajednici. Da i ne govorimo o muzeju koji je zaslužio sve pohvale i sigurno bi se mogao naći i u većem mestu. To naravno ne znači da mu u Sarajevu nije mesto — baš jeste!

Dočekalo nas je snežno Sarajevo utonulo u tradicionalni smog, u pravoj bajramskoj atmosferi sa skromnim odborom za doček. Ne sećam se da li je i Hari bio među njima, ali on se pokazao kao izuzetan domaćin. Izigravao je celu Jevrejsku opštinu zajedno sa omladinskim klubom, i njemu verovatno pripada najviše zasluga što je susret uspešno započet i okončan (ko se to tamo mršti?). Ostali članovi kluba-domaćina su se odlično zabavljali i pomalo radili. Miki je bio »capo di musica« i kao takav je zadovoljio.

Posle svečanog otvaranja počeli su programi klubova, i to se nastavilo za sve vreme trajanja susreta. Prvi su bili domaćini sa svojom petominutnom verzijom »Violiniste na krovu«. Sreća je što Štajn i Bok nisu bili prisutni. Sigurno bi pozeleneli od zavisti i pregrizli cigaršpic od muke.

Zagrebačka ekipa (tj. Zagrebčanke plus njih dvojica) se udružila sa Leonardom Koenom (copyright Mija i Marina), pa im nije bilo teško da naprave odličan program. Šteta je samo što se 5 metara od mikrofona nije čula ni jedna reč. Ali nema veze. Ko nije razumeo neka samo kupi Leonardove knjige, ploče i kasete, neće se pokajati.

Beogradani su spremili vrlo ozbiljan program o Hašomer hacairu sa dijapozitivima, magnetofonom itd. Sve je bilo zamišljeno kao potpuni vizuelno-auditivni doživljaj. To je sve uglav-

nom vrlo inventivno mada se, opet, pokazalo da naši ljudi nemaju ni vida ni sluha za takve sadržaje, jer su uglavnom zevali i razgovarali o prozaičnijim temama. Ko zna, možda bi bilo bolje da se za Prvi maj spremi nešto »lakše«?

Novi Sad je došao sa programom koji nije bio prikazan zbog nedostatka vremena. (Jao što smo bili zauzeti!) Izgleda da to nije niko ni primetio, ni zažalio. Konačno, ako se uzme u obzir da se Subotica nije pojavila, Split ni privirio, Skopje izostalo a Osijek se nije pokazao (o Nišu, Prištini, Ljubljani, Mostaru da i ne govorimo), Novosađani mogu biti zadovoljni; uvek prisustvujemo i pričamo kako je kod nas bilo lepše. Uostalom prikazan je film (16 mm sinemaskop) sa susreta 1975, pa su svi mogli da vide kako su đuskali godinu dana ranije i koliko su postali pametniji u međuvremenu.

Najzad, i o najozbiljnijem delu. Bez obzira koliko puta (na svakom susretu po jednom, a na letovanjima i po tri-četiri) pokretali pitanje o identitetu, identifikaciji, asimiliranju i sličnim temama, još uvek možemo mnogo da naučimo i da razmislimo o sebi. Ovog puta nam je sagovornik bio drug Josip Engl. Svi smo se na kraju složili da nismo ni baptisti ni kvekeri ni levereeri već narod kao i svi ostali, možda sa dužom i bolnijom istorijom ali opet pravi narod sa svim pravima i dužnostima.

A šta da se kaže o onom drugom, neobaveznijem delu programa. Sticajem srećnih okolnosti (već pomenuti Hari i naravno Cicko) bili smo opet smešteni u hotelu, ovog puta »B« kategorije. Ne možemo a da ne posumnjamo u ono »B« (jedan tuš na dvadesetoro), ali i pored toga je bilo fantastično. Ostali obroci su bili u ekspres restoranu »Hercegovina« koji je na nivou beogradske »Bosne«. Samo dok vas u Beogradu puštaju da na miru pojedete ono što morate, ovde vas ljupke servirke i požrtvovani šef tretiraju kao kriminalce prvog reda. I zato smo svoju tugu i jad morali utopiti u mnogobrojnim čevabdžinicama i poslastičarnicama.

I naravno, poslednjeg dana nas je obradovao sneg na Trebeviću. Za mnoge od nas, ravničare pogotovu, bilo je pravo otkrovenje sankati se, grudvati ili prosto izvaliti se u belom pokrivaču.

Vreme je, dakle, brzo prolazilo i sami ne znamo kako smo došli do kraja. I tako, pošto smo pretrčali sve perone železničke stanice u Sarajevu u potrazi za onim pravim, ugurali smo se u prepune vozove. Otišli smo kući da pričamo kako je bilo i da jedva čekamo (kako ko) sledeći susret.

Vanja Kovač

IZVEŠTAJ SA WUJS-ovog KONGRESA

17. kongres WUJS-a (Svetskog saveza jevrejskih studenata) održan je u Oksfordu od 5.—10. januara ove godine. Pavle Lebl i ja, sa statusom »posmatračić«, smo (po običaju) zakasnili na otvaranje, ali smo uspeli da upadnemo u najveći haos svih vremena, gde je predsedavajući pokušavao da počne svoj »uvodni govor«. Obračun kod O.K. koralu je izgledao veoma naivan prema onome što se tada zbilo. Evropljani su svojim ponašanjem uspeli da izbace predsedavajućeg Rona Finkla iz sale i time su pretvorili »svetski« kongres u »evropski«, jer su delegacije J. Afrike, J. Amerike i Australije u znak protesta postali posmatračić i time se odrekli svojih biračkih prava. Delegacija Izraela je takođe pretila da će da napusti kongres (ovo je ponovila još desetak puta do kraja kongresa), ali je uz malo nagovaranja ostala i bila jedna od najbučnijih.

Posle »svečanog otvaranja« stvari su se donekle smirile i počeo je pravi radni kongres — govori, govori... pa za promenu diskusije... Demokratija je bila na visini. Glasalo se o svemu — da li će da se glasa o predlogu da se glasa, da li će da se odobri pauza od 5 minuta (tom prilikom je glasanje trajalo 10 min.) itd.

Primljeni su i novi članovi — Kuba i Grčka. Takođe smo videli program o Aradu — gde se nalazi WUJS-ov institut. Ovde se održavaju jednogodišnji kursevi za studente i svršene studente koji se sastoje iz jevrejskog obrazovnog i radnog dela.

Rad je bio organizovan po grupama — politička, finansijska, ideološka, za prosvetu i za organizaciju. U ovim grupama su formulisani predlozi koji su zatim bili stavljeni na glasanje u plenumu kongresa. Izglasane rezolucije, naročito političke, su uglavnom konstruktivne i u njima se ogleda želja za uspostavljanjem pravednog i čvrstog mira na Bliskom Istoku.

Na kongresu su se manifestovali razni stavovi i pravci ne isključujući ni ekstremne. Pozitivno je bilo što se svugde opazala tendencija za traženjem realnijih kompromisa, jer je opšta i osnovna težnja bila — i pored oštih, uglavnom ličnih sukoba naročito u početku zasedanja — u održavanju neophodne zajedničke baze na kojoj organizacija jedino može i dalje delovati. Zato su, naravno, i kontraverzne političke rezolucije izglasane u prilično uopštenim terminima koji se mogu tumačiti na razne načine (kao i uostalom sve druge rezolucije).

Pored rezolucije, izglasan je nov statut, kao i pravila procedure, a održani su i izbori za generalni komitet.

Smeštaj je bio odličan, za razliku od hrane — košer, pa još na engleski način. Spavali smo u studentskim sobama, pošto je bio raspust i mogli smo se malo upoznati sa oksfordskim načinom života.

Sledeći kongres će se održati za 3 godine, verovatno u Izraelu.

U celini kongres je potvrdio da WUJS, i pored svih slabosti usled čestih ličnih i političkih nesuglasica, predstavlja važan instrument svetske jevrejske omladinske saradnje. Ako samo bude mogao ostvariti cilj da okupi jevrejsku omladinu iz Izraela i iz dijaspore, bez obzira na poreklo i shvatanja, već će samim tim doprineti i pozitivnoj, naprednoj političkoj aktivnosti, jer omladina kad god ima prilike da otvoreno razmenjuje gledišta, ako nije pod uticajem tuđih shvatanja, može na kraju doći samo do naprednih zaključaka.

Vanda Bruner

